5-LETNI AKCIJSKI PLAN »EVROPA BREZ KAJENJA«

Viktorija Rehar

Z vstopom Slovenije v članstvo Svetovne zdravstvene organizacije, smo sprejeli vse veljavne dokumente, pravila, strategije. Med njimi tudi

5-letni akcijski plan »Evropa brez kajenja«, ki ga predstavljamo.

Želimo, da bi tudi medicinske sestre še naprej aktivno sodelovale pri vzgoji nekadilskih generacij, predvsem pa, da bi tiste, ki še kadite, postale nekadilke.

Raziskava O stanju kajenja v zdravstvenih zavodih, narejena ob 31. maju, Svetovnem dnevu nekajenja letos, je pokazala največ kadilcev med srednjimi strokovnimi kadri. Vzroke za ta pojav obravnava nadaljnja raziskava.

Varovancem-bolnikom veliko pomagamo s svojim zgledom, odnosom do kajenja, pozitivnega sloga življenja, načinom razmišljanj, predvsem pa dejanj, kjer za cigareto gotovo ni prostora.

Evropa sistematično pristopa k reševanju problema pandemije kajenja, ki bo zaradi posledic kajenja na zdravje zahtevala do leta 1995 samo v Evropi 1,3 milijona življenj. Že leta 1987 se je 20 evropskih dežel odločilo za uvajanje novih ukrepov za zmanjšanje umrljivosti in obolelosti prebivalstva zaradi posledic kajenja. Posebej podpirajo programe nekajenja in vzgoje nekadilskih generacij. Pomembno mesto imajo programi podpore tistim, ki opuščajo kajenje.

5-letni Akcijski načrt je razdeljen v več faz.

Prva stopnja Akcijskega načrta je potekala v letih 1987–1992.

Temelji na strategiji »Zdravje za vse do leta 2000«, predvsem na cilju 17 in na želji 32 dežel, ki so se leta 1934 znotraj SZO »Svetovne zdravstvene organizacije (SZO) sprememb in osvojitve navad, ki omogočajo zdravo, aktivno in uspešno življenje, predstavlja osnovo za doseganje boljše kvalitete zdravja. Poti do boljšega zdravja s pomočjo ustrezne prehrane, redne fizične vadbe in nekajenja predstavljajo osnovo za doseganje predvidenega cilja. Do leta 1995 pričakujemo med prebivalstvom v vsaki deželi vsaj 80% manj kadilcev in znižanje potrošnje tobaka v istem obdobju pod 50% obstoječe potrošnje.

Za nekatere dežele je ta ambiciozni cilj uresničljiv z radikalno takojšnjo akcijo.

V letu 1987 je Regionalni komite SZO sprejel resolucijo »Akcijski načrt o tobaku«.

Različni družbeni sektorji na lokalni, nacionalni in internacionalni ravni pomagajo vladi pri sprejemu razumne tobačne politike in pri doseganju ciljev SZO.

V tej skupni evropski akciji sodeluje večina evropskih dežel. Izkušnje na osnovi dobre informacije o tveganjih, povezanih s kajenjem (spremljali so jih široko medijsko podprti programi), so pokazale dobre uspehe pri nadzorovanju porabe tobaka in v dolgoročni politiki usklajenih individualnih in kolektivnih naslednjih ukrepov:

- zaščita nekadilcev in promocija okolja brez kajenja tobaka, še zlasti v zdravstvenih zavodih, na delovnem mestu in v javnih prostorih,
- razvoj vzgoje za zdravje in obveščanje javnosti,
- usposabljanje zdravstvenih in drugih ključnih strokovnjakov,
- praktična pomoč pri odvajanju od kajenja,
- tobačna cenovna politika,
- omejitev tobačne proizvodnje, razdeljevanja in reklamiranja tobačnih izdelkov,
- proces opazovanja in evalvacije vseh naštetih mer.

Viktorija Rehar, nacionalna koordinatorica SZO za zdravstveno nego, Zavod za zdravstveno varstvo Celje, 63000 Celje, Ipavčeva 8

Akcijski načrt je izziv za dežele, da poiščejo in najdejo nove poti komunikacije, sodelovanja in vključevanja zdravstvene in javne oblasti, zdravstvenih in drugih ključnih strokovnjakov, parlamentarcev in politikov na lokalnem in nacionalnem nivoju, vzgojnega sistema od predšolskega do univerze in vzgoje odraslih, sodelovanja trgovine, industrije in kmetijstva, nevladnih in drugih organizacij ter sindikatov, prostovoljnih skupin in različnih zvez, medijev (tisk, TV, radio, kino, gledališče, direktorji in igralci), seveda brez javnosti ne bo šlo.

Regionalnemu uradu SZO je v povezavi z generalnim uradom SZO v Ženevi zaupana posebna odgovornost za koordinacijo in podporo ter svetovanje vladam ter za zagotavljanje medvladnega in mednarodnega sodelovanja kot tehnični agenciji, opazovalki in spremljevalki učinkovitosti sprejetih akcij.

Akcijski načrt sledi šestim ciljem:

- razvijanje in vgrajevanje razumne tobačne politike v posameznih deželah,
- širjenje sodelovanja med medvladnimi organizacijami, ki spodbujajo porast zavesti znanja in podpirajo akcije različnih sektorjev,
- predstavitev informacij javnosti,
- zbiranje in širjenje obstoječih informacij in projektov, ki tečejo v Evropi,
- postavitev evropskega opazovalnega in evalvacijskega sistema.

V Evropi je prvi akcijski plan za obdobje 1987–1991 že uresničen.

Leta 1988 je akcija tekla na medvladni ravni in med drugimi, ki so zastopali idejo ukinitve uvoza tobačnih izdelkov prek brezcarinskih prodajaln, utemeljitev uporabe splošnih nalepk z zdravstvenim opozorilom na vsej tobačni embalaži, javni prevoz brez kajenja.

Leta 1989 so države članice začele vgrajevati razumno multisektorsko tobačno politiko.

Leta 1990 je steklo sodelovanje z nevladnimi organizacijami in skupna priprava tehničnih dokumentov.

Predstavitev informacij javnosti se odvija v okviru nacionalnih kampanj skladno z evropsko kampanjo od leta 1989 dalje.

Zbiranje in širjenje razpoložljivih informacij o projektih, ki tečejo v Evropi, je razširjeno na zagotavljanje znanstvenih, tehničnih, ekonomskih in zakonodajnih informacij kot tudi o protitobačnih projektih.

Zelo dobra promocija informacij od leta 1984 dalje poteka ob Svetovnem dnevu nekajenja od leta 1984 naprej. Svetovni dan zdravja 1988 je bil namenjen širjenju informacij o nekajenju.

Mednarodni olimpijski komite se je aktivno vključil s popolno prepovedjo reklame tobačnih izdelkov, z zagotovitvijo nekajenja v okolju, kjer prebivajo atleti v času olimpijskih iger v Calgaryju in v Barceloni. Odločili so se za olimpijske igre z nekadilskimi primeri.

Šestindvajset dežel je poročalo o področjih izvajanja akcijskega načrta:

- o oblikovanju specialne zakonodaje v Zvezi s tobakom ali kajenjem,
- o obdavčitvi in cenovni tobačni politiki,
- o vzgoji profesionalcev za nekadilske programe,
- o kampanji informiranja javnosti,
- o modelnih študijah (na primer epidemiološke, klinične, in ocene tokov razvoja)
- o programih vzgoje za zdravje,
- o razpoložljivih praktičnih možnostih za pomoč ljudem, ki opuščajo kajenje,
- o programih, ki jih izvajajo lokalne skupnosti.

Dežele članice sodelujejo v splošnem evropskem opazovalnem in evalvacijskem sistemu protitobačnih aktivnosti.

Hitro širjenje informacij, primerjava med deželami in ocena lastne aktivnosti so zagotovljene s pomočjo ustreznega računalniškega sistema.

Primerjava ni možna, če v deželi niso razviti kazalci za oceno položaja, določene ciljne, populacijske in druge skupine strokovnjakov, visoko rizične skupine ipd.

Objava smernic za izdelavo in izvajanje študij, ki iščejo razloge, zakaj ljudje kadijo, predstavlja osnovo.

Rezultati in napredek skupne petletne evropske akcije so podlaga za pripravo drugega akcijskega načrta za obdobje 1992–1995.

Reklamiranje nekajenja kot zdravega sloga vedenja je posebej poudarjeno.

Na prvi evropski konferenci SZO o tobačni politiki leta 1988 v Madridu, je bila sprejeta:

LISTINA O ŽIVLJENJU BREZ TOBAKA

Svež zrak brez kajenja je osnovna pravica do zdravega in čistega okolja.

Vsak otrok in odrasli ima pravico, da je zaščiten pred vsakršno reklamo za tobak, in do vse potrebne vzgojne in druge pomoči, da se lahko upre skušnjavi, da bi posegal po tobaku v katerikoli obliki.

Vsi državljani imajo pravico do zraka brez tobačnega dima vključno na javnih mestih in v transportu.

Vsak delavec ima pravico, da na delovnem mestu diha zrak, ki ni onesnažen s tobačnim dimom.

Vsak kadilec ima pravico, da prejme spodbude in pomoč, da premaga navado kajenja tobaka.